

בני מכיר בן מנשה

[כג] וַיָּרָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שְׁלֹשִׁים גַּם בְּנֵי מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה יָלְדוּ עַל בְּרַכְּי יוֹסֵף:

פשוטו של מקרא עוסק באריכות ימיו של יוסף הצדיק. יוסף זכה לחיות מאה ועשה שנים, וזכה לראות צאצאים מדורות רבים: גם הנכדים של אפרים - הנינים של יוסף - גדלו על ברכיו.

הפירוש הפשוט הוא שיוסף זכה לראות נחת מצאצאיו. זכה לראות אפילו את ניניו גדלים בסביבתו. אך נראה שהביטוי "ילדו על ברכי יוסף" מבטא עומק יותר גדול.

את בני מכיר בן מנשה אנו פוגשים שוב בחומש במדבר בפרשת מטות:

[לט] וַיֵּלְכוּ בְנֵי מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה גְּלַעָדָה וַיִּלְכְּדוּהָ וַיּוֹרְשׁוּהָ אֶת הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר בָּהּ: **[מ]** וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת הַגְּלַעָד לְמְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה וַיָּשָׁב בָּהּ:

גם שם נראה שמדובר בסיפור מקומי של כיבוש הארץ. אך צירוף השמות, אותם אנשים בדיוק: "בני מכיר בן מנשה" נותנת תחושה שיש כאן עומק יותר גדול.

בפרשת מטות הכיבוש של בני מכיר בן מנשה, בא בתורה אחרי בקשתם של שבטי ראובן וגד להישאר בעבר הירדן המזרחי. אמנם גם עבר הירדן הוא חלק מארץ ישראל, וגם מחוץ זה ניתן לאבות להוריש לבנים, אך עדיין מדרגתו של מערב הירדן גבוהה יותר.

משה רבנו מצרף אליכם את חצי שבט המנשה. מצרף, כדי "לשמור" עליהם, שלא "ילכו לאיבוד".

והנה, בניו של מנשה עורכים מסעות כיבוש פרטיים:

הפסוקים על בני מכיר בן מנשה נכתבו לעיל, ובפסוק הבא בפרשת מטות נקרא על יאיר, אחיו של מכיר, דודם של בני מכיר, שגם הוא נרתם לירושת הארץ "**[מא]** וַיֵּאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה הֵלֵךְ וַיִּלְכַּד אֶת חֹתְמֵיהֶם וַיִּקְרָא אֶתְהֶן חֹתֵי יְאִיר:".

אם שבטי ראובן וגד "חשודים" על חוסר נערכה מספקת לארץ ישראל, באים צאצאי מנשה ומחזקים בדיוק נקודה זו. הם לא מסתפקים בכיבוש של משה רבנו את ארץ סיחון ועוג, אלא מוספים ומרחבים כיבוש ערים נוספות בגלעד ובבשן.

נראה שלכך רמזה התורה בפרשתנו, פרשת ויחי.

כידוע, יוסף נחשב לדורות עולם כמי ש"הודה בארצו". אף בזמנו, כאשר ארץ ישראל היתה "ארץ כנען", והמעטים העברים שגרו שם היו משפחת יעקב אבינו שמנתה בס"ה כמה עשרות אנשים, יוסף הקפיד לקרוא לארץ בשמה "כִּי גָּנַב גְּנָבְתִי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים".

על בסיס החינוך הזה, של דבקות בארץ ישראל, של הקפדה על הלשון שאין מדובר ב"ארץ כנען" אלא ב"ארץ העברים", גדל יוסף את יאיר ומכיר בני מנשה, ואף בני מכיר בן מנשה יולדו על ברכיו, וקבלו ממנו את להט האהבה לארץ ישראל.

כלומר, הביטוי "ילדו על ברכי יוסף", אינן ביטוי ציורי על סבא רבא טוב ששם את ניניו על ברכיו ומשחק בהם. הפסוק עוסק בחינוך שיוסף נתן לכם, חינוך של געגועים ובירור בעניינה של ארץ ישראל.

הפירות של חינוך זה הופיעו בפרשת מטות. כאשר עם ישראל החל בירושת הארץ, וכבש את ממלכות סיחון ועוג, אזי אלו שיוסף חנך אותם התחזקו בעניין במיוחד. אפילו הנינים של יוסף - בניו של מכיר בן מנשה - יצאו למבצע לכיבוש ערים נוספות לירושת הארץ.

שבת שלום!

מאיר גולדמינץ